

УДК: 725.55

К. Д. Липовцева

*аспірантка кафедри теорії архітектури
архітектурного факультету КНУБА*

КЛАСИФІКАЦІЯ ЗАКЛАДІВ, ЩО ПОДІБНІ ЗА ФУНКЦІЄЮ ДО РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ ДЛЯ БЕЗПРИТУЛЬНИХ

Анотація: в статті розглядається класифікація реабілітаційних закладів для безпритульних людей, систематизованих за композиційною складовою, виділені основні найпоширеніші типи таких закладів, на прикладі мобільних блочних модулів.

Ключові слова: реінтеграція бездомних громадян, проблеми безпритульності, мобільні блочні модулі, блочні групи, реабілітаційні центри повного циклу.

Для поглибленого вивчення та аналізу проблеми бездомності як соціального явища та формування стосовно неї науково-теоретичних засад політики, розпорядженням Кабінету Міністрів України від 05.11.2008 р. № 1402-р було затверджено «План заходів щодо реалізації Концепції соціального захисту безпритульних громадян»[1], згідно з якої поставлені завдання щодо необхідності вдосконалення моделі реінтеграції бездомних громадян, виходячи з їх потреб та приналежності до різних груп населення, з урахуванням досвіду європейських країн.

Вивчення досвіду інших країн є важливим інструментом формування політики щодо бездомних. Багато інноваційних підходів у вирішенні проблеми безпритульності існує в країнах Європи та США.

У огляді закордонного досвіду проектування та експлуатації закладів для безпритульних можна виділити три найпоширеніші композиційні типи: мобільний блочний модуль, блочні групи та реабілітаційні центри повного циклу, які поділяються за своєю функціональною складовою. Огляд подібних об'єктів систематизований за композиційною складовою (рис. 1.).

Прикладом мобільних блочних модулів є група будинків від «Mad Housers» («Божевільні будівельники»), які волонтери будують для безпритульних. Це є тимчасові будинки за спеціальними кресленнями, які можна розглянути на сайті групи. Такі притулки не безкоштовні (рис. 2.). Коли безпритульна людина знаходить постійне житло, вона передає своє тимчасове житло іншому. Перебуваючи в таборі, що складається з таких будинків, головним обов'язком кожного є прибирання території [2].

КОМПОЗИЦІЙНЕ ФОРМУВАННЯ СЕРЕДОВИЩА СОЦІАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ ДЛЯ БЕЗПРИТУЛЬНИХ			
	Функціональні блоки	Блочні групи	Реабілітаційні центри повного циклу
Ознака	Ситуаційне розміщення в місті та на ділянці	Функціональна структура	Архітектурна виразність
	→ <u>рельєф та характер ділянки:</u> озеленення, наявність водоймища; → <u>розміщення ділянки:</u> віддаленість від місць торгівлі, житлових районів, від промислових та ділових центрів.	→ <u>розподіл функцій між блоками:</u> нічліжна, санітарна, харчова та ін. → <u>групи приміщень, що пов'язані між собою:</u> просторово та за рахунок рекреаційної зони.	→ <u>гармонійна та стильова єдність:</u> → <u>суспільна привабливість:</u> → <u>забезпечення адаптивних умов:</u> психологічна комфортність.
	→ <u>доступність:</u> розташування транспортних зупинок, вокзалів, місцезнаходження лікарні в радіусі доступності.		
Фактори, що впливають на композиційні рішення соціально-реабілітаційних центрів для безпритульних.			

Рис.1. Композиційне формування середовища соціально-реабілітаційних центрів.

Каліфорнійський художник, Григорій Клоен (Gregory Kloehn) розпочав будівництво нетрадиційних будинків, які повністю вироблені з речей зі смітника. Це мобільні притулки для нужденних, виготовлені з дерев'яних піддонів і оснащені колесами (рис. 2.) Згодом було розроблено десять таких будинків, які захищають від непогоди і створюють умови для нічліжки. Ідея художника швидко знайшла відгук в Окленді [3].

В штаті Юта, США, Гері Пікерінг (Gery Pickering), в минулому безпритульний, будує портативні будинки для нужденних.. Це тимчасова альтернатива для людей, що живуть на вулиці. Він розробив мікро-дома ("micro-houses"), щоб допомогти безпритульним пережити зиму та важкі умови життя на вулиці. Гері Пікерінг планує передати декілька таких будинків на благодійність в общину KSL Юта (рис. 3.). Своім прикладом він прагне заохотити інших [4].

СОЦІАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНІ ЦЕНТРИ ТИПУ МОБІЛЬНИХ БЛОЧНИХ ЧАРУНОК (МОДУЛІВ)

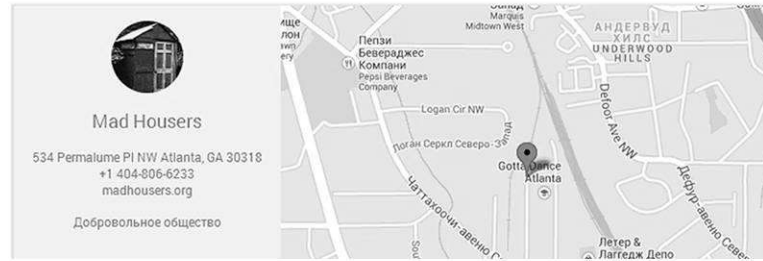
- один функціональний блок розрахований на одну особу або декілька осіб, а кількість таких блоків зазвичай дуже незначна (в основному групи до 10 будинків);

- мають довільне розміщення на місцевості, вибір ділянки під розташування особистий, не затверджений місцевою владою;

- зональне ділення: виділена лише зона сну, яка інколи виконує функції харчової, санітарна зона відсутня, розвинена рекреація.

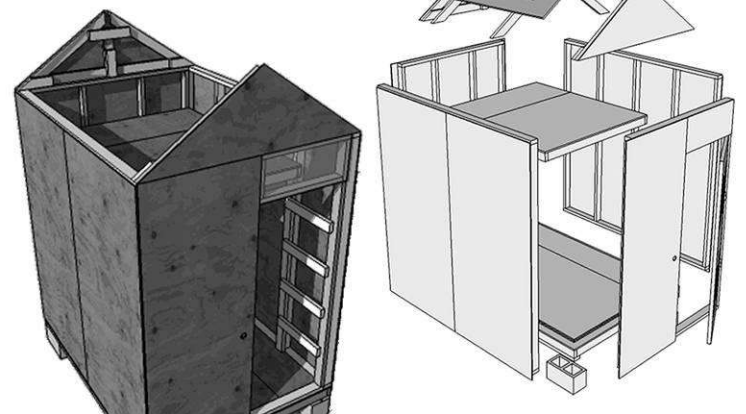
Ілюстративна інформація

Назва закладу.
Функціональна група і схема

Ситуаційний план. США, Атланта, столиця штату Джорджія.

Адреса відділення волонтерів

Група будинків від «Mad Housers»
«Божевільні будівельники».

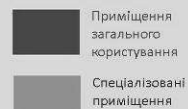

Окленд,
штат Калифорнія.

Мобільні притулки для
нуждених від Григорія
Клоєна, Gregory Kloehn

Досвід проектування та будівництва закладів, що подібні за функцією до соціально- реабілітаційних центрів для безпритульних.

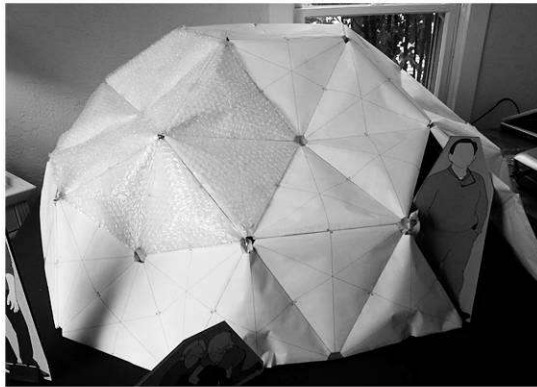
Приміщення загального користування
Спеціалізовані приміщення

Рис. 2. Приклади соціально-реабілітаційних центрів типу мобільних блочних чарунок.

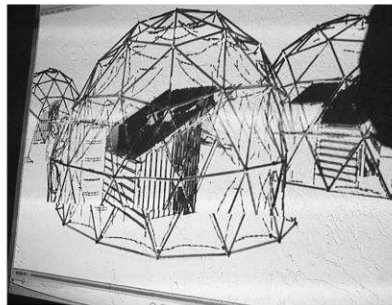
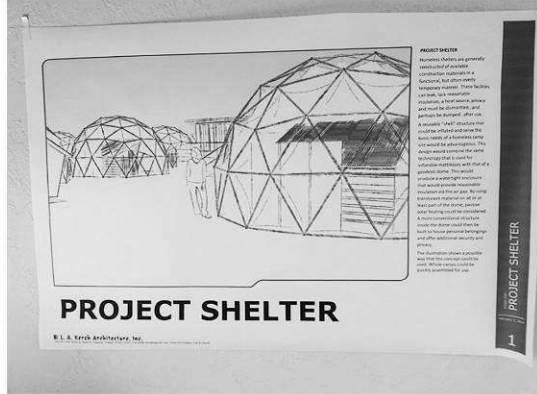
СОЦІАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНІ ЦЕНТРИ ТИПУ МОБІЛЬНИХ БЛОЧНИХ ЧАРУНОК (МОДУЛІВ)

Ілюстративна інформація

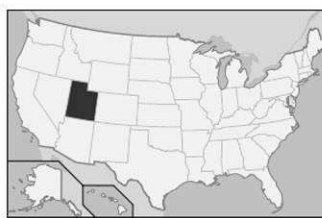
Назва закладу.
Функціональна група і схема

Архітектор Євгеній Лі Керш, штат Орегон, США, виграв змагання серед дизайнерів в ідеї створення «Надувного притулку для бездомних» ("inflatable homeless shelter") від компанії Autodesk's Design

Надувний притулок для бездомних.
"inflatable homeless shelter"
від компанії Autodesk's Design

В штаті Юта, США, Гері Пікерінг (Gery Pickering), в минулому безпритульний, будує портативні будинки для нужденних. Це тимчасова альтернатива для людей що живуть на вулиці. Він розробив мікро-дома ("micro-houses")

Мобільні притулки для нужденних від Григорія Клоена, Gregory Kloehn

Досвід проектування та будівництва закладів, що подібні за функцією до соціально- реабілітаційних центрів для безпритульних.

■ Приміщення загального користування
■ Спеціалізовані приміщення

Рис. 3. Приклади соціально-реабілітаційних центрів типу мобільних блочних чарунок.

Архітектор Євгеній Лі Керш, штат Орегон, США, виграв змагання серед дизайнерів в ідеї створення «Надувного притулку для бездомних» ("inflatable homeless shelter") від компанії Autodesk's Design, яка була замовником (див. рис. 3.). Притулок має вигляд купола з власним каркасом, покритим захисною оболонкою, заввишки 2,5 м та в ширину близько 5 м. Ця мобільна споруда створена як тимчасовий притулок для людей, постраждалих від стихійного лиха [5].

Подібні заклади мають визначення - *нічліжний будинок* [6], в них закладено фундаментальну функцію від якої вже відгалужені інші, це перший і головний рівень в різних типах притулків. Заклад, такого типу, не дає змоги отримати професійної медичної допомоги або ж консультації з правових питань, в ньому відсутня можливість трудового забезпечення та сумнівною є санітарія.

Проаналізувавши інформацію стосовно мобільних блочних притулків, можна визначити певні загальні риси (рис 4.):

СОЦІАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНІ ЦЕНТРИ ТИПУ МОБІЛЬНИХ БЛОЧНИХ ЧАРУНОК (МОДУЛІВ)		
↓	↓	↓
Один функціональний блок розрахований на одну або декілька осіб, кількість таких блоків незначна (групи до 10 будинків).	Мають довільне розміщення на місцевості. Вибір ділянки під розташування особистий, незатверджений місцевою владою.	Зональне ділення: виділена лише зона сну, як основна складова, вона також може виконувати харчову функцію. Відсутня санітарна зона.

Рис. 4. Загальні риси соціально-реабілітаційних центрів типу мобільних блочних чарунок.

Висновок: блочні чарунки (модулі) можуть розглядатися, як найменша складова в структурі організаційно-функціональної моделі реабілітаційних закладів для безпритульних в мережі таких закладів. В цьому випадку існування такого типу закладу, в складі блоків соціально-реабілітаційних центрів, матиме реабілітаційний вплив, як осередок першочергової допомоги для подальшої інтеграції безпритульних у суспільство. Необхідно розробити та впровадити наступні ланки для створення поступового залучення вихованців до нових функціональних зв'язків в мережі реабілітаційних закладів.

Література:

1. План заходів щодо реалізації Концепції соціального захисту бездомних громадян, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 05.11.2008 № 1402-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>
2. Електронний ресурс: <http://uk.wikipedia.org/wiki/Безпритульні>
3. Електронний ресурс: http://www.huffingtonpost.com/2014/02/05/gregory-kloehn-homeless-shelters_n_4732442.html?utm_hp_ref=homelessness
4. Електронний ресурс: http://www.huffingtonpost.com/2013/08/01/gary-pickering-shelters-for-homeless_n_3684974.html#slide=540484
5. Електронний ресурс: <http://www.kval.com/news/local/Home-sweet-dome-Eugene-architect-developing-inflatable-shelter-246405831.html>
6. ДБН В.2.2-18:2007 Будинки і споруди. Заклади соціального захисту населення.

Аннотация

В статье рассматривается классификация реабилитационных учреждений для бездомных, систематизированных по композиционной составляющей, выделены основные распространенные типы таких учреждений, на примере мобильных блочных модулей.

Ключевые слова: реинтеграция бездомных граждан, проблемы бездомности, мобильные блочные модули, блочные группы, реабилитационные центры полного цикла.

Annotation

The article tells about the classification rehabilitation institutions for homeless people for systematic compositional component allocated most widespread types of institutions, on the example are mobile block modules.

Keywords: reintegration of homeless people, the problem of homelessness, mobile modules block, block groups, rehabilitation centers full cycle.